

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 26

Заснований в 1996 році

Рівне – 2003

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 26. — Рівне: РДГУ, 2003. — 170 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії педагогіки, психології, дидактики, історії педагогіки, методики навчання, виховання, розвитку, трудової та графічної підготовки і профорієнтації дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, вихователів, учителів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Хом'як Іван Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

***Янциур Микола Сергійович** – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).*

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Воробйов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний університет „Рівненський економіко-гуманітарний інститут” ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Левківський Михайло Васильович – доктор педагогічних наук, професор (Житомирський державний педагогічний університет ім. Івана Франка);

Лисенко Неля Василівна – доктор педагогічних наук, професор (Прикарпатський державний педагогічний університет ім. В. Стефаника);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Малафійк Іван Васильович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Мітюров Борис Никифорович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – кандидат психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут удосконалення вчителів);

Пальчевський Степан Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол №9 від 25.04.2003 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 07 — 7.
університет, 2003

© Рівненський державний гуманітарний

здатності відчувати інтонаційне і смислове закінчення речень, виразальні відтінки фонетичних, лексичних і граматичних мовних значень; запам'ятовувати традицію поєднання мовних одиниць у процесі мовлення; проникати у смисл лексичних і граматичних значень.

Спеціальне формування усвідомлення мовних явищ починає здійснюватись у ході навчання дошкільників, як і першокласників, з поділу речення на слова та навчання звукового аналізу слів.

Старші дошкільники засвоюють елементарні відомості про речення: наша мова складається з речень, речення – зі слів; у реченні може бути різна кількість слів. Слово має значення, смисл, словом ми називаємо, а реченням повідомляємо. Слова в реченні промовляють послідовно, одне за одним. Діти навчаються встановлювати послідовність всіх звуків у словах, давати характеристику звуків (голосний, твердий, м'який приголосний).

Важливим завданням сучасних дошкільних закладів є не лише розвиток у дітей спонтанної інтуїтивної здатності відчувати розчленованість мовлення, а й здатності осмислювати і розуміти мовну дійсність, що виявить себе у наступному – в усвідомленому використанні мови (початкові класи).

Мовлення вдовосконалення дитини зумовлене потребою у спілкуванні. У практиці дошкільного виховання спостерігається суперечність між розумінням важливості спілкування для психічного розвитку особистості дитини та нерозв'язаністю проблем формування самого спілкування як діяльності. В умовах дитячого садка та школи становлення спілкування підміняють проблемою розвитку компонентів мовлення, а це обмежує можливості гармонійного розвитку особистості, зокрема через формування широкого кола комунікативних навичок.

Дошкільний заклад і сім'я мають забезпечити спілкування, яке задовольнить потреби дитини у визнанні, підтримці, любові, активності, нових враженнях. Саме такий характер розвивального впливу, стилю взаємин дорослих з вихованцями змінює мовленнєві висловлювання дітей, сприяє розвитку комунікативно-мовленнєвої діяльності та відповідних здібностей. Фундамент мовного розвитку дитини закладається в сім'ї, адже перші слова, перші речення дитина промовляє в колі близьких людей. К.Д.Ушинський зазначав, що мама, няня, взагалі сім'я – перші наставники дитини в рідній мові. Залучення батьків до роботи над вдосконаленням мовлення майбутніх першокласників, своєчасне і систематичне їх навчання в дошкільних закладах дозволить успішно підготувати дітей до школи на рівні сучасних вимог.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богуш А.М. Речевая подготовка детей к школе. – К.: Рад. шк., 1984. – 175с.
2. Калмикова Л. Теоретичні основи і шляхи вдосконалення методики мовленнєвої підготовки до школи // Початкова школа.– 2002. – №20. – С. 10-12.
3. Психология детей дошкольного возраста /Под ред. А.В.Запорожца и Д.Б.Эльконина. – М.: Просвещение, 1964. – 169с.

Одержано редакцією 03.02.2003

УДК: 372. 321 (07) 811 Р.І.Якимчук

КОРЕКЦІЯ МОВЛЕННЯ ПЕРШОКЛАСНИКІВ

Повноцінність і краса висловленої думки характеризується образністю і виразністю, емоційністю та інтонаційною насиченістю. Відсутність таких характеристик у мовленні чи наявність певних вад робить його бідним, невиразним. Тому своєчасне оволодіння мовою – основа розумового розвитку дитини, запорука повноцінного спілкування з людьми. Дошкільники оволодівають рідною мовою в зв'язку з пізнанням навколишнього світу. На основі мови та її смислової одиниці - слова - формуються та розвиваються усі психічні функції дитини (почуття, пам'ять, уява, мислення, тощо). Розвиток мовлення становить основне завдання у вихованні дітей дошкільного віку і підготовці їх до навчання у школі.

Досягнутий рівень психічного розвитку дитини шести років визначає її готовність до навчання в школі та успішного оволодіння новими для неї вимогами.

Особливості культури мовлення шестирічних школярів.

Діти вміють висловлювати словами свої думки про навколишнє, можуть давати питання і відповідати на інші, уважно слухають цікаве оповідання чи бесіду, розуміють почуте. Та варто поставити перед ними завдання розповісти про почуте (що зрозумів? що схвилювало?), як відразу виникають труднощі. Причина їх у бідності мовлення, особливо у дітей, які мають значні недоліки мовлення. На думку А.С.Винокура, найхарактернішими з них є квапливість, тягучість, часті повторення слів, словосполучень, невідповідне інтонуювання чи монотонність, надмірна переривчастість, невпорядкованість думки. Такі недоліки пов'язані з особливостями загального психічного розвитку дитини.

Квапливість мовлення виникає внаслідок невміння спокійно висловити свою думку. Дитина спирається швидше на почуття, ніж на слова. А це призводить до плутанини не тільки окремих звуків, а й недомовлянь слів, частини розпочатої думки. Усувається такий недолік, на думку А.С.Винокура, тренувальними вправами на вимову у сповільненому темпі з обов'язковим витриманням пауз,

подовженою вимовою складів з ненаголошеними голосними у словах. Матеріал для вправ треба добирати такий, щоб слова викликали в уяві дітей конкретні образи.

Ефективним засобом усунення недоліку є **переказ**. Особливий інтерес викликають думки К.Д. Ушинського, Д.І.Тихомирова, Є.І.Тихеєвої з цього питання. К.Д.Ушинський вважав осмислений переказ казок, оповідань одним з важливих методів розвитку усного мовлення. Переказуючи художній твір, діти вчаться осмислено і послідовно відтворювати його зміст, що збагачує мову дитини, розвиває її мислення. Д.І.Тихомиров радить в процесі переказування підводити учнів до визначення головної думки, ідеї твору і вважає, що велике значення має складання плану прочитаного твору. Є.І. Тихеєва радить для переказу добирати твори невеликі за обсягом, з чітким співвідношенням частин. Ці частини - початок, середина і кінець – мають логічно поєднуватись. Переказуючи, дитина вчиться логічно мислити і будувати речення, оволодіває змістовним мовленням. Є.О.Фльоріна розглядала переказ як перший крок дитини до уміння формулювати свою думку.

Тягучість мовлення пояснюється недостатнім запасом слів. Висловлюючись, дитина вдається до повторень, не вистачає слів, в процесі мовлення вони не приходять на думку. У дітей слабкий контроль за добором слів.

Виправлення такого недоліку має проходити через збагачення, активізацію словника, використання вправ на пришвидшену вимову.

Словесні вправи є одним з методів активізації словника дітей. Учні набувають вміння добирати потрібне слово, використовувати його правильно, за змістом. Можна виділити вправи на закріплення назв предметів, їхніх ознак, дій, на класифікацію, узагальнення, зіставлення двох предметів за схожістю та відмінністю. Такі вправи розробила Є.І.Тихеєва, але, на жаль, вчителі мало використовують їх. Для участі в них дитина повинна мати великий запас слів і певні знання про предмети.

Роботу над збагаченням словника радимо поєднувати з роботою **над реченням**, бо засвоїти нове слово - це означає вільно ним користуватись у реченні. Є.І. Тихеєва запропонувала різні способи такої роботи. Так, вчитель говорить початок речення, учні - кінець. Можна ускладнити завдання: одна дитина починає речення, інша закінчує; скласти речення за кількома словами, які логічно між собою пов'язані.

Ефективним прийомом є вправи на пришвидшену вимову – читання вивчених напам'ять текстів (віршів, приказок, скоромовок тощо). Такі вправи можна проводити індивідуально і за участю колективу. Методика проведення: читання тексту вчителем, читання тексту за частинами учнями в пришвидшеному темпі, читання учнем цілого тексту з дотриманням пауз, але у пришвидшеному темпі мовлення.

Неточність інтонування, монотонність мовлення виникає у тих дітей, які погано оперують змінами основного тону (підвищенням, пониженням голосу), не передають логічних наголосів у реченні або передають їх неправильно, незалежно від контексту. Такі порушення властиві всім дітям шестирічного віку і вимагають постійної, послідовної роботи над розвитком у них навичок виразного читання і культури мовлення. Усуваються такі недоліки проведенням вправ на розвиток голосу, мелодики, інтонування речень. Дітям можна пропонувати емоційно насичені речення, скоромовки, загадки, які промовляються зі зміною намірів, почуттів у цілісності тексту. Особливо широко використовується загадка як вправа на подолання недоліків мови й мовлення. За характером побудови загадки є різні, і тому можуть мати різні завдання щодо відтворення експресивності, намірів.

Читати загадки треба у звичайному темпі, виразно, чітко вимовляючи слова, речення. Питальні - з правильним відтворенням питальної інтонації, з її відтінками, що підказуються змістом.

Є загадки двочастинні, і кожна частина навіює певну експресивність, намір. Розпочинається вправа з емоційно насичених речень.

Емоційно насичений матеріал завжди добре сприймається дітьми, легко усвідомлюється, це допомагає сприймати слово, речення не лише розумом, але й почуттями. За допомогою емоцій усуваються недоліки мовлення:

У нас зимою білим цвітом сад зацвів неначе літом (іній).

Завдання:

- прочитайте так, ніби самі себе запитуєте: "Що ж це за сад? Не могу вгадати".
- прочитайте з подивом: "Невже так могло статися?"
- Ви вже знаєте відгадку, вона викликала захоплення: "Ой, як гарно!". Передайте такий настрій.

Учні мають добре усвідомити, що одне і те ж речення можна прочитати по-різному, залежно від того, що в ньому хочемо висловити (радість, сум, тривогу тощо).

Надмірна **переривчастість** мовлення пояснюється невмінням сформулювати думку, наперед продумати розповідь, внести можливі доповнення. Мовлення протікає у нерівномірному темпі, то пришвидшено, без зупинок, то з частими невиправданими змістом паузами. Важливо сформувати у дітей навички виразного читання, вміння застосовувати набуті знання в конкретній мовленнєвій ситуації.

Важливим засобом формування культури мовлення є **усний переказ** текстів. Вдало організовані перекази як вправи сприяють усуненню недоліків мовлення. Для усних переказів краще добирати тексти розповідного характеру, де події розгортаються в хронологічному порядку. Словник, конструкція речень у тексті - доступні для дітей. Нові, незнайомі слова потрібно пояснювати. Переказ як вправа проводиться на

початку уроку в усній формі. Послідовність роботи така: вчитель зосереджує увагу учнів на важливості слухання, читає текст, загальні запитання для перевірки усвідомлення прослуханого тексту; читання тексту дітьми, бесіда, складання плану для переказу; переказ змісту тексту за планом.

Тексти як вправи добираються невеликі – з кількох речень, що можуть складати один чи два абзаци, тобто одну чи дві відносно закінчені думки цілісного тексту.

Неупередженість думки – це невміння після висловленої фрази передбачити початок наступної. Дитина не знає, що казати далі, виникають вимушені паузи, які заповнюються невиправданими звуками "ну", "и-и-и", "е-е-е" та ін. По суті – це невдалий початок висловлювання. Усувається недолік переказом почутого, описом предметів, явищ. На перших порах бажано дати дітям зразок опису і запропонувати план. Зразок допоможе уявити та зрозуміти, як треба будувати розповідь-опис, а запитання допоможуть відібрати потрібний матеріал і послідовно викласти свої думки. Під час опису предметів доцільно використати прийом порівняння. Учень описує два предмети, порівнює їх і визначає, чим вони відрізняються і чим подібні. Для цього вчитель на одному-двох уроках використовує зразок опису-порівняння, а далі дає лише план. Під час опису він спрямовує відповідь допоміжними запитаннями, учні вправляються в розумових операціях аналізу і синтезу.

Недостатня означальність властива всім дітям шестирічного віку. Вони майже не вживають прикметників в мовленні. Кажуть: пригріло сонечко (не весняне, літнє чи осіннє, тепле, ніжне, яскраве, а просто сонечко). Недостатня означальність збіднює висловлену думку, робить її невизначною.

Усувається недолік у процесі загального розвитку. Особливо велике значення мають вправи на опис предмета з різною кількістю ознак, добір означень. Так, яблуко: стигле, запашне, червоне, зелене, жовте. У таких вправах кожна дитина відповідає одним словом, але повинна уважно слухати відповіді товаришів, щоб не повторюватись. Цим вправам потрібно надавати характер гри, вносити елементи змагання: хто краще і більше пригадає і назве. Можна кожній дитині на слово давати прапорець. Виграє той у кого буде найбільше прапорців.

Напруженість пояснюється незвичкою, труднощами контактувати з аудиторією. Учень під час відповіді забуває окремі речення замість того, щоб замінити іншими, намагається їх пригадати. Це викликає хвилювання, безпорадність передачі думок. Такі напруження долаються досвідом. Потрібно викликати до відповіді на уроці всіх учнів, вчити міркувати, висловлювати свої думки, не зачувати наперед повідомлень, широко використовувати вправи на усний переказ невеликих текстів.

Неправильний порядок слів в усних реченнях, порушення словесних наголосів, вживання діалектизмів також недоліки дитячого мовлення. Усуваються вони в процесі планомірної роботи з учнями над розвитком культури мовлення і виразного читання.

Усі недоліки мовлення дітей пов'язані з недостатністю в них мовленнєвого досвіду, розвитку механізму творення і особливо – мовленнєвого слуху. Останній становить основу засвоєння і розвитку усного і писемного мовлення, є тією базою, на якій будуються завдання мовленнєвої культури.

Вчителеві важливо пам'ятати, що мовлення – найскладніший процес, який тісно пов'язаний з мисленням і займає чільне місце в навчанні. Виправлення недоліків у мовленні не треба зводити лише до відповідних вправ. Словесне оформлення думки і почуттів мусить бути не тільки грамотним, але й правильним, відповідати всім комунікативним якостям мовлення (точність, логічність, чистота, стислість, виразність, багатство, доречність).

ЛІТЕРАТУРА

1. Винокур А.С. Виправлення порушень вимови і письма школярів. – К.:Рад. школа, 1991. – 122с.
2. Гордилова Е.И., Радина Е.И. Воспитание правильной речи. – М.: Просвещение, 1961. – 119с.
3. Дьоміна І.Й., Жильцова О.Л., Винокур А.С. Дидактичний та ігровий матеріал в логопедичій роботі. – К.:Рад. школа, 1966. – 156с.
4. Крутий Е.Л., Лупинович С.Н. От звуков к культуре родного языка: Метод. рекомендации. – Запорожье: Обл.изд – во, 1993. – 232с.
5. Селиверстов В.И. Речевые игры с детьми. – М.: Владос, 1994. – 344с.
6. Тихеева Е.И. Развитие речи детей (раннего и дошкольного возраста): Пособие для воспитателей детского сада/ Под ред. Ф.А.Сохина. – 5-е изд. – М.: Просвещение, 1981. – 159с.
7. Ушинський К.Д. Рідне слово// Вибр. пед.твори: У 2 т. – К.: Рад. школа, 1983. – 123с.

Одержано редакцією 18.03.2003

УДК: 372.462: 003.077 О.Ю.Прищепа

ФОРМУВАННЯ ГРАФІЧНИХ НАВИЧОК ПИСЬМА У ПЕРШОКЛАСНИКІВ

Навчання письма першокласників – одна з найбільш складних і актуальних проблем, особливо тепер, у час перебудови системи початкового навчання. Письмом як комплексним видом навчальної діяльності передбачається формування в учнів оптичних, акустичних, артикуляційних, рухових уявлень і зв'язків між ними, навичок зорово-моторної координації та їх контролювання.

ЗМІСТ

Передмова.....	4
1. Постоловський Р.М.	5
ЧАСТИНА І. ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	7
2. Павелків Р.В. Молодший школяр у моральному вимірі міжособистісних відносин.....	7
3. Кіндрат В.К. Формування національної свідомості молодших школярів.....	12
4. Кочкарьова Л.Б. Громадянське виховання молодших школярів.....	17
5. Зубілевич М.І. Формування активної життєвої позиції сучасного підлітка (на прикладі скаутів).....	20
6. Хорошковська О.Н. До проблеми розвитку українського комунікативного мовлення першокласників.....	22
7. Коваль Г.П. Фонетичні знання, уміння та навички у мовно-мовленнєвому курсі початкового навчання української мови.....	24
8. Лещенко Г.П. Мовленнєва компетенція як основний компонент комунікативної україномовної компетенції школярів.....	29
9. Михасюк Т.В. Мовленнєвий розвиток молодших школярів засобами народознавства (на матеріалі народного календаря).....	33
10. Пономарьова К.І. Система лексичних вправ як засіб формування комунікативних умінь молодших школярів.....	36
11. Петрук О.М. Про застосування функціонально-комунікативного підходу під час вивчення граматичного матеріалу.....	39
12. Артемова О.І. Модель розвитку креативного мовлення молодших школярів: теоретичні та практичні аспекти.....	41
13. Шевчук Т.Б. Реалізація лінгвістичного компонента у змісті навчання української мови в початкових класах.....	45
14. Лук'яник Л.В. Етимологічний аналіз як засіб розвитку мовлення.....	48
15. Коченгіна М.В. Пропедевтика складного речення у початкових класах як складова повноцінного мовленнєвого розвитку молодших школярів.....	51
16. Захарчук З.О. Особливості навчання молодших школярів виразно читати.....	54
17. Суржук Т.Б. Диференційоване навчання на уроках читання.....	58
18. Борова В.Є. Логоказка як засіб коригування звукової культури мовлення старших дошкільників і молодших школярів.....	62
19. Маліновська Н.В. Особливості мовної підготовки дітей до школи.....	64
20. Якимчук Р.І. Корекція мовлення першокласників.....	66
21. Прищепа О.Ю. Формування графічних навичок письма у першокласників.....	68
22. Сілков В.В. Теоретико-методичні основи особистісно-зорієнтованого формування поняття числа у молодших школярів.....	70
23. Приймак О.П. Методика вивчення табличного додавання і віднімання з переходом через десяток.....	74
24. Сілкова Е.О. Передумови особистісно-зорієнтованого формування поняття числа у молодших школярів.....	79
25. Гібалова Н.В. Система вправ як засіб диференціації навчання математики в початкових класах.....	82
26. Шутяк В.Г., Шутяк Ж.В. Міжпредметні зв'язки у навчанні молодших школярів (на матеріалі уроків трудового навчання й математики).....	84
27. Шпакова В.С. Врахування вікових особливостей 6-річних першокласників в організації навчальної діяльності.....	88
28. Поніманська Т.І. Формування гуманістичних цінностей у дітей 7-го року життя.....	90
29. Петренко О.Б. Врахування гендерних особливостей молодших школярів у навчально-виховному процесі.....	92
30. Будз М.М. Дитяча музика В.Косенка в естетичному вихованні молодших школярів.....	98
31. Якимчук С.Н. Педагогічні принципи ефективного впливу музики на процес виховання.....	100
32. Рябокоть В.І. Писанкарство на уроках образотворчого мистецтва.....	102
33. Табаровець Л.М. Лінгвістичні засади навчання іноземних мов (початкова школа).....	107
34. Іванова Л.І. Літературна освіта молодших школярів у системі розвивального навчання.....	110
35. Грипич С.Н. Психолого-педагогічні умови морального виховання молодших школярів засобами дитячої літератури.....	112
ЧАСТИНА ІІ. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ДО РОБОТИ В УМОВАХ 4-РІЧНОЇ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	117
36. Вашуленко М.С. Перспективи модернізації початкової мовної освіти.....	117
37. Гетманчук Н.О. Комунікативна спрямованість вивчення прийменників у курсі української мови вищої школи.....	122

38. Лесняк Н.В. Мовленнєва практика на заняттях образотворчого мистецтва.....	126
39. Богущ А.М. Підготовка студентів до здійснення наступності і спадкоємності дошкільної і початкової ланок у системі неперервної освіти	129
40. Воробйов А.М. Психологічні особливості пізнавальних процесів молодшого школяра	131
41. Безкоровайна О.В. Педагогічні аспекти гуманізації особистості вчителя в умовах демократизації шкільного життя.....	134
42. Литвиненко С.А. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до соціально-педагогічної діяльності	136
43. Янцур М.С. Профорієнтаційна робота вчителями початкової школи.....	138
44. Михальська В.Р. До проблеми функцій вчителя початкових класів (управлінський аспект).....	142
45. Манжелій Н.М. До проблеми забезпечення наступності між дошкіллям і початковою ланкою освіти	145
46. Дичківська І.М. Інноваційна компетентність педагога як показник готовності до впровадження сучасних технологій дошкільної та початкової освіти	147
47. Ярмак Т.М. Інструментальна підготовка майбутнього вчителя музики початкової школи	150
48. Мельник Ю.С. Організація індивідуального навчання в телекомунікаційному освітньому середовищі	152
49. Байбара Т.М. Місце фахової методики у процесі формування педагогічного мислення майбутніх учителів початкових класів	155
50. Можайкіна О.С. Формування особистості неповнолітнього в контексті запобігання протиправної поведінки.....	158
51. Вербець В.В. Соціально-педагогічний моніторинг у навчально-виховному процесі	162
52. Лопухівська А.В. Особливості організації виховної роботи в сільських загальноосвітніх навчальних закладах	164
53. Присяжнюк Н.І. Навчальна домашня робота учнів початкових класів.....	167
54. Трофімчук В.М. Принцип комунікативно-особистісної організації навчальної діяльності у навчанні англійської мови на немовних факультетах.....	170
55. Дуброва А.С. Принцип новизни у комунікативному підході до оволодіння діалогічним мовленням на заняттях англійської мови	171
56. Мороз Л.В. Кушнір Н.В. Особливості перекладу на заняттях з іноземної мови немовних спеціальностей.....	174
Відомості про авторів	176

Наукове видання

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в
закладах освіти

Збірник наукових праць

НАУКОВІ ЗАПИСКИ РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Випуск 26

Заснований в 1996 р.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.

Редактор збірника наукових праць Коваль Г.П.

Технічний редактор Курченко Н.Б.

Комп'ютерна верстка Хомяк О.Л.

Здано до набору 24.03.2002 р. Підписано до друку 25.04.2003 р.

Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.

Ум. друк. арк. 26,83. Обл. вид. арк. 27,23. Замовлення № 18/1. Тираж 100.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31

Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і
трудової підготовки (к. 98, тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі

Рівненського державного гуманітарного університету

33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59 **Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 26. — Рівне: РДГУ, 2003. — 170 с.**

ISBN 966 — 7281 — 07 — 7.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії педагогіки, психології, дидактики, історії педагогіки, методики навчання, виховання, розвитку, трудової та графічної підготовки і профорієнтації дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, вихователів, учителів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20